

Фейлетон про телефон

Леонід Чернов

Із середньовічних дикунів-скіфів, із мрійних вишиваних хуторян ми поволі вилазимо в люди.

Перед нами – широчезні обрії вселюдської культури.

За культурою йде культурність. За теоріями Зигмунда Фрейда приходить білосніжний комірець. За прем'єрою в "Березолі" – вміння поводитись з товаришем, ввічливість, чемність, повага до людини.

Ми – європейці. Ми – будівники першої в світі робочої держави. Не сьогодні-завтра наша нація, як рівна, ввійде в сім'ю братніх великих і малих народів земної кулі.

Отже, не забувайте, що це вам ХХ вік, товариші, а не іспанське середньовіччя. Будьте культурні, чемні, ввічливі, грічні, делікатні.

Та чи можна ж вимагати від чоловіка, що йому оце зараз трамваєм одрізало ногу, щоб він, той чоловік, поведився тихше й не турбував своїм криком порядних людей?

Чи можна, прищемивши дверима хвіст котів, лаяти кота за скажений вереск?

Ні, не можна від людини, що їй видають зуба, вимагати, щоб вона спокійно, ввічливо посміхалась до приятелів та знайомих.

Перед вами записка. Розподіл вашого робочого дня:

"10 год. – засід. редкол.; 11 год. 30 хв. – місцком письм., подзвонити до редакції "УЖ'а", до "Книгосилки", Паровозо-будів. завод, Наркомос, радіостанц.; 12 год. – лікув. комісія, потім забігти до "Черв. пер."; 12 год. 15 хв. – гонорар ДВУ, побач. з секретар., взяти білизну; 12 год. 30 хв. – поїхати дивитись кімн.; 1 год. – "Березіль", взяти рахун.; 2 год. – вокз... і так далі".

Ви розраховуєте кожну хвилину. В міру можливості ви раціоналізуєте своє життя. При цьому ви благословляєте телефон, справедливо сподіваючись, що цей блискучий винахід людського генія допоможе вам заощадити ваш час і ваші сили.

Ви хапаєте телефонну рурку і, почувавши, як летить дорогоцінний час, лукаво посміхаєтесь:

– Хочеш перегнати? А дзуськи! А телефон нащо? Зараз я за п'ятнадцять хвилин з'ясую, обговорю, висвітлю пів десятка справ. От що значить телефон! Коли б не було його, довелося б мені віддати на ці справи найменше дві години. А так – п'ятнадцять хвилин. Хо-хо-хо! Альо, альо, станціє!

У рурці – стримане хрипіння. Кувікає невидиме поросля, белькоче далекий струмок.

– Альо, станціє!

Поросля починає кувікати голосніше. Хвилини летять.

– Станціє!! Альо!

– Хррр... прррр... тррррр...

Ви кидаєте рурку і знову хапаєте її:

- Альо, станціє!

У відповідь ви чуєте тільки стогін якоїсь невідомої вам зарізаної людини, лемент, плач осиротілих родичів.

- Аллллльо!!! Станціє! Станціє!

Нарешті! Нарешті, живий людський голос! Ви прислухаетесь:

- Ах, Маріє Антонівно! Ах, душечко! Ах, коли б ви бачили, як він глянув на мене вчора в театрі! Ах-ах-ах!

- Станціє! - звирячим голосом гукаєте ви.

- Хто там заважає? - пищить якась Марія Антонівна. - Повісьте вашу рурку.

Ви знову кладете рурку. Знову хапаєте її й чуєте бас:

- На підставі пункту чотирнадцятого пропонуємо вам негайно, в трьохденний термін, сплатити ваш борг.

Ви витираєте піт і знову притискуєте рурку до вуха:

- Стан-ці-є! Альо!... - моторошно гукаєте ви голосом людини, що безнадійно заблудила в Сахарі. - Альо-о-о...

У рурці щось герґоче, потім тоненький голосок:

- Альо, хто говорить?

- Я! Це я говорю. Дайте мені, товаришко, 86-93.

- Я не товаришка, - кокетує рурка. - Я - зовсім навпаки.

- Я скаржитимусь! Скажіть ваш службовий номер.

- Ви збожеволіли, - пищить у рурці. - Який номер? Я не телефоністка.

- А хто ж ви?

- А вгадайте.

- Та мені ніколи, чорррр...

- Чому ніколи?

- Справи.

- А, покиньте ви справи! Я позавчора бачила вас у театрі. Мені дуже вподобалась ваша остання книж...

Ви кидаєте рурку. Знову хапаєте і чуєте:

-... ка. От нізащо не вгадаєте, хто я.

- Станціє-е-е!!..

Знову хрипіння й голосок:

- 8-20.

- Та дайте ж 86-93!

Подзвонила.

- Альо! Редакція?

Бас:

- Підвідділ каналізації.

Кидаєте рурку. Дивитесь на годинника: минуло сорок п'ять хвилин. Кров заливає ваше обличчя. Ви знову стаєте до бою з проклятим телефоном.

Минає ще п'ятнадцять хвилин.

- Альо! Це редакція? Покличте секретаря.
- Його немає. Три хвилини тому як пішов. Буде за годину.

Обливаючись холодним потом, ви кидаєте рурку і підраховуєте: для того, щоби дізнатися, що секретар пішов, ви витратили одну годину й шість хвилин. Спочиваєте. І знову починаєте:

- Альо, дайте місцком письменників.
- Не вільно.

Ще п'ять хвилин.

- Не вільно. Не вільно. Не вільно.

Нарешті:

- Подзвонила.
- Альо, секретар? Прийміть телефонограму.

- Чекайте, візьму олівця. Ех, чорт, олівця немає. Чекайте, збігаю нагору, візьму олівець у Іванова.

П'ять хвилин.

- Диктуйте.
- Незважаючи на те, що...

І раптом вас перебиває тенорок:

- Я ж вам казав, Павле Івановичу, щоб ви не грали восьмої партії...

Ви хапаєте палицю, стукаєте нею об підлогу і сказано гукаєте:

- Альо, я вам голову одірву, коли ви не повісите рурку!
- Нахаба!
- Альо, станціє! Секретар місцкому? Де секретар???
- Він пішов.

Ви дивитесь на годинника й бачите, що вже сидите біля телефона дві години. Скажена, непереможна лютя охоплює вас.

- Альо, станціє! Чого ви мовчите? Заціпило вам? Позакладало? Вуха вам поодсихали?

Спокійний голос телефоністки:

- Громадянине, я притягну вас до відповідальности за брутальну лайку. А ще називається культурна людина. З вами багато культурних революцій наробиш! Соромтеся!

Червона фарба сорому заливає ваше обличчя. Справді, хто ви такий: п'яний хуліган чи один із гвинтиків культурної машини?..

Товаришки-телефоністки! Любі синьоокі громадянки! Може, й ви прочитаєте мій фейлетон.

Працюючи на телефонній станції, покиньте на час ваші голубі мрії, облиште кишенькові люстерка й червоні олівці для ваших алих уст. Працуйте уважніше.

Бо інакше ви можете з маленького боязкого кролика зробити хижого, зажерливого, сказаного тигра.

("Червоний перець", № 7, 1929 р.)